Consorci del Patrimoni de Sitges

Davallada, 12 3a planta 08870 Sitges
Tel. 93.894.03.64 · Fax 93.894.85.29
P5800036E
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

MODELS DE BELLESA. L'ANTIC MUSEU DE REPRODUCCIONS ARTÍSTIQUES

Museu de Maricel, 16 desembre 2023 a 9 febrer 2025

L'exposició *Models de bellesa. L'antic Museu de Reproduccions Artístiques,* organitzada per Museus de Sitges i comissariada per Ignasi Domènech, va aplegar 270 peces de mobiliari, vidre, pintura, escultura, porcellana, ceràmica, esmalt, guix i mosaic, que van integrar aquesta col·lecció creada a finals del segle XIX, amb la finalitat d'apropar la història de l'art als mestres industrials i al conjunt de la població. Es tracta d'un dels més importants projectes de la Catalunya de l'època del Modernisme, i no cal dir de la història dels nostres museus.

El context històric.

L'any 1890, l'Ajuntament de Barcelona va crear el Museu de Reproduccions Artístiques, d'Arquitectura, d'Escultura i d'Arts Sumptuàries. Aquesta iniciativa pretenia aplegar reproduccions d'algunes de les grans obres de l'art universal per a que poguessin ser contemplades i admirades per les classes mitjanes i populars, en una època en la qual no existia encara el turisme i les possibilitats de viatjar i accedir a la cultura resultaven limitades. La creació del museu va representar un dels projectes intel·lectuals de major envergadura, ambició i modernitat en la Catalunya de finals del XIX, així com una de les apostes de major impacte per dotar de models la incipient industrialització catalana i apropar l'art a la població.

La creació del Museu, que cal entendre dins el debat molt viu a la Catalunya del s. XIX entre Art i Indústria, exposava obres d'arquitectura, escultura, ceràmica, vidre, mosaic, esmalt, joieria, mobiliari i teixits, entre d'altres. Fins i tot, va incorporar una biblioteca especialitzada, que és l'origen de l'actual Biblioteca Nacional d'Història de l'Art, actualment Biblioteca Folch i Torres, al Museu Nacional d'Art de Catalunya. Amb la Revolució Industrial, quan encara no existia el concepte del disseny, es començaren a produir objectes poc estètics, en contraposició amb les notables creacions dels artesans. Es considerava primordial que es fabriquessin productes decoratius que fossin alhora útils i bells, i que les fàbriques catalanes poguessin competir amb les de les grans ciutats europees. El Museu seguia els paràmetres d'altres museus de reproduccions que van proliferar a Europa al llarg del segle XIX, alguns inclosos com a seccions d'altres museus d'àmbit nacional. Es tractava de reproduir còpies de grans obres, no únicament de pintura i escultura, de l'art universal i posar-les a l'abast del conjunt de la població. Per a Barcelona, teixir una política de creació de museus des del no res (a diferència de Madrid i altres ciutats que eren capitals d'estat, aquí no hi havia col·leccions històriques), plantejava la creació d'un museu a partir de reproduccions de qualitat que podien servir, com els originals, per a mostrar les formes i l'esperit que se'n desprenia, d'un gran ventall de matèries artístiques.

Consorci del Patrimoni de Sitges

Davallada, 12 3a planta 08870 Sitges
Tel. 93.894.03.64 · Fax 93.894.85.29
P5800036E
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

Per últim, seguint principis pedagògics, a aquestes obres se les considerava un bon mètode perquè els estudiants de dibuix i de Belles Arts coneguessin les manifestacions artístiques del passat i s'hi inspiressin. És per aquest motiu, que els museus de reproduccions estaven estretament lligats a les acadèmies, que eren els centres de formació artística més importants del moment. Igualment, les còpies també servien perquè el públic general s'eduqués i adquirís coneixements d'Història de l'Art.

El Museu de Reproduccions de Barcelona.

L'Ajuntament de Barcelona, sota el mandat de l'alcalde Francesc Rius i Taulet (1872 – 1889), va crear diversos museus artístics i arqueològics en els antics pavellons de l'Exposició Universal de 1888. El més important i de majors dimensions era el Palau de la Indústria, avui desaparegut, que constava d'una planta en forma de ventall amb una nau central. És aquí on es va decidir ubicar el Museu de Reproduccions, fundat l'any 1890. Va ser un dels tres primers museus públics de la ciutat, juntament amb el Museu de Belles Arts i el Museu Arqueològic (que a partir de 1892 s'anomenaria Museu d'Història). La idea de fundar un Museu d'aquestes característiques a Barcelona va tenir el seu origen en diversos articles de Francesc Miquel i Badia, entre 1870 i 1889. Finalment, l'Ajuntament va inaugurar el Museu el dia de Sant Pere de 1891. El va gestionar el mateix consistori durant els primers anys i el 1907 va passar a mans de la Junta de Museus. La vida del Museu, però, va tenir obstacles des de ben aviat. El 1902, l'Ajuntament va desmantellar la seva seu i les seves col·leccions van patir una diàspora. Els anys posteriors, va tenir diverses localitzacions i va ser protagonista de diferents projectes frustrats, fins que el 1935 una part dels seus fons es van destinar al Palau de Maricel, que estava buit des de 1921, a causa de la marxa del seu promotor i propietari, el col·leccionista nord-americà Charles Deering. La resta de les col·leccions que no van ser traslladades a Sitges van acabar desapareixent. Només el que va arribar al Palau de Maricel va mantenir una part dels fons del que va ser el Museu de Reproduccions a Barcelona, exposats en diverses sales i espais de l'edifici.

La recerca.

Aquest és un tema poc estudiat per la historiografia de l'art catalana. Per tal de poder comprendre la magnitud del projecte, els motius de la seva creació, els seus actors i la seva evolució, ha calgut realitzar un important procés de recerca en diversos arxius com el Històric de Barcelona o l'Arxiu Nacional de Catalunya. Entre altres coses la recerca ens ha donat a entendre la magnitud del projecte, i la relació de professionals implicats em ell com Miquel i Badia, Lluís Domènech i Montaner, Bonaventura Bassegoda o Lluís Pellicer, entre d'altres. La seva repercussió a nivell social l'hem resseguit en la premsa diària i especialitzada catalana del període. Tot pegat ens ha permès aflorar els orígens intel·lectuals d'aquest important projecte cultural que va néixer amb

Consorci del Patrimoni de Sitges

Davallada, 12 3a planta 08870 Sitges
Tel. 93.894.03.64 · Fax 93.894.85.29
P5800036E
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

una clara voluntat transformadora de la realitat econòmica i cultural de Catalunya.

Els treballs de recerca duts a terme pel departament de Col·leccions dels Museus e Sitges i que es van allargar dos anys, han servit també per a documentar la col·lecció, donant a conèixer les manufactures o tallers europeus que produïen aquest tipus d'obres. Cal destacar també que en aquests treballs hem pogut comprovar com, en el mateix moment en que naixia la història de l'art a casa nostra i es començaven a conèixer les seves obres més destacades, se'n van fer reproduccions que van servir d'intercanvi per fer créixer les col·leccions del museu. Aquestes van esdevenir els primers exemples de difusió de la nostra història de l'art a nivell internacional.

L'exposició.

La mostra es va fer amb una selecció de les obres que hi ha al Palau de Maricel, a més de 18 obres de guix, que provenien de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya. Són igualment obres del fons del Museu de Reproduccions, que s'emmagatzemaren al Palau Nacional (actual MNAC) i que l'any 1992 es varen portar cap a l'Escola. Totes les reproduccions, també les exhibides en aquesta mostra, van ser realitzades al segle XIX, i la gran majoria d'elles entre 1870 i 1890. Les obres i els objectes presentats, doncs, tenen uns 135 anys i ja són veritables antiguitats. En els casos que se'n coneix l'autoria, es podia tractar d'artistes (Paul Soyer, Georges Pull, Janvier Chiurazzi...) o de manufactures, sovint familiars (Fligli di Giuseppe Cantagalli, Compagnia Venezia Murano, etc.).

L'exposició *Models de bellesa. L'antic Museu de Reproduccions Artístiques* presentava 200 peces, de les quals 80 eren obres de vidre, en la majoria de casos de la Compagnia Veneziana Murano Salviati & Co. (vasos, copes, aiguamans, gerres o ampolles). La mostra també exposava una cinquantena de peces de ceràmica, especialment plats i gerros amb motius naturalistes. Els esmalts, per la seva banda, reprodueixen peces que són còpies d'originals del Louvre o altres que segueixen els models dels tallers de Llemotges. Entre el mobiliari exposat hi havia armaris, tinells i arquemeses, mentre que les obres de pintura hi havia reproduccions de frescos de la basílica de Sant Francesc d'Assís i mosaics de la de Sant Vidal de Ravenna. En les escultures hi havia còpies del mateix David o del Pere III el Cerimoniós del Museu Tresor de la Catedral de Girona, entre molts altres.